

S K L I Z E Ň

NEZÁVISLÁ

UNABHÄNGIGE
KULTURELLE RUNDSCHAU

INDEPENDENT CULTURAL REVIEW

KULTURNÍ

RED.: ANT. VLACH
HAMBURG 13 · POSTFACH 2700

REVUE

ROČNÍK XII.   PODZIM 1964   č.7(123).

Z OBSAHU:
~~XXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

BÁSNĚ: OLGA VALESKÁ
GERTRUDA GOEPPERTO VÁ
PAVEL JAVOR
PREMEK KOČIÁN
CHRYSOSTOM MASTÍK
PETR DEN: DÉJINY ČESKÉ LITERATURY
PODLE SEPSÁNÍ KOMUNISTICKÉ
AKADEMIE VĚD.
DOŠLÉ PUBLIKACE.
Z ČINNOSTI SPOLUPRACOVNÍKŮ.
SDELENÍ A POZNÁMKY.

* * *

Z NOVÉ PŮVODNÍ TVORBY:OLGA V A L E S K Á:NOC NAD MAASOU.

Je letní noc a město světly září,
jak temný kov je říční hladina -
jak zrcadlo, v němž na tisíce tváří,
hvězd, oken, světel svítí, zhasíná.

Je letní noc a lodi vyplouvají
branami řeky do temnot
tam, kde se moře dobrodružství tají,
tam, kde se jenom hvězdy mihotají,
tam, kde je ticho pánem vod.

Tak plují, každá světly blýskne
a pošle vlnu pozdravu,
však město bojí se a ku zemi se tiskne
a nechce v černou dálavu.

Ó, vlno, která o břeh šplýchneš,
ó, větře, s vůní mořských cest,
ó, hlase vod, jenž neutichneš -
jak věřit mám, že to vše jest ?

Je letní noc a za mnou město svítí
a vítr do tváře mi bije křídlem svým,
je letní noc - a duše moje cítí
jak osud dotýká se jí svým tajemstvím.

* * *

GERTRUDA G O E P F E R T O V Á:SOUMLAK

Šála z šedé vlny cloní předměstí
chodci roztroušení
vlasatice mžikne jehlice ocas letadla
nebe namotává přadenu
táhlá oblaka
táhnou babí léto
utržený sen
z klubka odmotaná
letí radost má * * *

RÁNO

z papírů mlhy se ulice vybaluje
 místy ještě lepší lesklé brnění
 z kukly snad vyklouzl spáček
 co dělal v noci kos
 že se teď smíchem zalyká jak utíká ?
 jednu košili světla místo obléká

** * **

PAVEL J A V O R:

DVE BÁSNEI. TIŠE

Mrtví v zemi o bolesti nevědí,
 usnuli a tonou v zlatých snech -
 Nad nimi zní slavně včelstev varhany,
 nová jara raší v pupenech -

Nad nimi zní píseň, padá sníh,
 do zlatých snů klasy šelestí -
 Jenom kopec hlíny, jenom země sáh
 ukryl všechnu lásku srdcí horencích.

Mrtví v zemi o bolesti nevědí,
 píseň mlčelivá padla na ústa.
 Bílá oblaka jdou tiše krajinou,
 z tichých srdcí jablečň vyrůstá -

II. V HLUBOKÝCH LESÍCH

V hlubokých lesích bloudím sám,
 měsíc tak podivně svítí,
 jako by nasypal nočním tmám
 omamné, jedové kvítí -

Po kopcích, kudy přešel žhář,
 měsíc se tak cize dívá,
 jako by hledal vlastní tvář,
 /zda-li je ještě živá./

V sebe se dívá, samotný,
 začarovaný v čtyři stěny,
 sobě se dívá do oken,
 věznitel nocí uvězněný -

V hlubokých lesích bloudím sám,
 zajatec smutný ticha svého.
 Bojím se smíchu měsíce,
 bojím se smíchu zšlenuého...

* * *

PŘEMEK K O C I Á N :

Z KRAJE

Rybník "Na kobyle": Píšťaly varhan povětrných
 na vlnách píra víří,
 rákos cigára pokuřuje
 ještě z let chlapeckých.
 Dudy: Kozí bradka s malými růžky,
 kouzelný asthmatický měch
 má někdy rozechvěný dech
 však chrlí písní nůšky.
 Rýzuberck: Zůstává skladem netopýrů,
 v kobce se lebka bělá,
 nádvořím kdysi trubka zněla
 a strašný nářek výrů.
 Kostelík sv. Václava: Psohlavcům dárek Břetislava
 za oddanost a udatnost -
 kovové srdce v hrudi buší,
 v kostele svatého Václava.

* * *

CIRYSCSTOM M A S T Í K:

VEČNÉ DÍKY TĚ STARÉ MOUDRÉ KOUZELNICI.

Mé staré lásce kouzelnici
 vděčím že niť mého času bez oddechu navíjí
 přede pak horlivě útek jakýs na přeslici
 zatím co nade mnou vztažena je ruka, jež zabíjí.

Snad bys mi nechtěla upřít poslední dar nebes?
 jak v netečnosti tě uzavírá nepřekročitelný kruh
 a já zas jsem zatarasen problémy jak Archimedes
 ve chvíli kdy vešel do mé meditace krvelačný
 dobrodruh.

Večné díky tě staré moudré kouzelnici
 že zbavila mne tíhy dědictví po meči i po přeslici

protože pouze ona ví, jak váhavě jsem snášel osud
 občas laskající
 a neustoupil o krok zpět před nejobávanější mukou
 jak štít chránilo mé čelo požeňání těch
 nejtědřejších rukou.

Den se blíží a loučí se analysou nerozluštitelný sen
 autno odejít a nebýt nového rozbřesku účasten.

* * *

PETR DEN :

DEJINY ČESKÉ LITERATURY

PODLE SEPSÁNÍ KOMUNISTICKÉ AKADEMIE VĚD .

I.

Každý, kdo miluje českou literaturu, má přirozený zájem o její dějiny a četl zvědavě aspoň některá velká díla, která před rokem 1948 byla napsána o historii našeho písemnictví. Snaží se číst i knihy, vydané po tomto roce. A odvrhne-li takové hanopisy, jaké napsal na příklad Jan Petrmichl v pamfletu PATNÁCT LET ČESKÉ LITERATURY, nakloní se s pozorností nad DEJINAMI ČESKÉ LITERATURY, které vydala Československá akademie věd. Za hlavního redaktorství Jana Mukařovského vyšly tři objemné svazky, první o starší literatuře, druhý o literatuře národního obrození a třetí o literatuře druhé poloviny devatenáctého století. Čtvrtý svazek, který ještě nevyšel, má dějiny dovést až do roku 1945, to je "do osvobození Československa Rudou armádou", což je ovšem divné dělidlo, sotva vzaté z ducha našeho písemnictví.

Tři svazky obsahují nepřehledné množství faktů a dat, jež obrovskou většinou jsou jistě správná a která ostatně je velmi těžko v exilu přezkoušet. Je zřejmé, že tyto DEJINY, vydané komunistickou akademií věd v Praze, jsou dílem vážným, poskytujícím i nekomunistovi mnoho duševní potravy, a posilujícím jeho lásku k českému literárnímu tvoření v průběhu více než tisíciletém. Nemá-li však exulant k dispozici všechny prameny autorských kolektivů kritizovaného díla, nemá také na očích ony klapky, které se kdysi dávaly koním, aby se dívali jen vpřed, rozuměj do vyjeté silnice marxisticko-leninské. Ky ve svobodném

světě takové klapky nemáme a můžeme trochu šilhat vpravo i vlevo. Odtud naše poznámky na okraj důležitého díla.

Podívejme se předně na předmluvu, v níž autoři stručně charakterizují metodu, kterou dějiny české literatury zpracovali. Čteme zde doslova toto: "Dějiny jsou pokusem o soustavné marxistické pojetí vývoje české literatury. Literatura je proto pojata jako odraz třídního zápasu." Nuže, proč ne? Dějiny lze zpracovat podle všech možných hledisk - možno napsat třeba "Dějiny francouzského národa" s hlediska kulinařského. Domnívám se však, že by se mělo toto kulinařské hledisko dát přímo do titulu, takže v našem případě by se dílo akademie mělo nazývat "Dějiny české literatury s marxistického hlediska". Takový titul by více říkal o obsahu. Proč se zaň stydět?

Stydět se by bylo dobře jen za to, že se jedno z možných hledisk povyšuje za jedině a ne jiny šší kritérium české literatury. Hledisko se má přece vzít z nitra zjevu, o němž se dějiny píší, a nikoliv zvnějška. A úcta k české literatuře, již by člověk předpokládal u těch, kdo pracují na jejích dějinách, přece žádá, aby se literatura a umění vůbec pokládaly za vlastní hybnou sílu svého vývoje, a nikoliv za nějaký pouhý "odraz" něčeho vnějšího. Toto jedině správné hledisko přece nevyklučuje, aby se nezkoumaly vlivy na národní literaturu, které v průběhu tisíciletí jsou přece tak rozličné. Opakuji, že je možno dějiny obecné i dějiny literatury psát s jednoho určitého vnějšího hlediska. Je jen otázka, zda je to vědecké a zda takový postup není než politickou propagandou. Lze psát dějiny francouzské revoluce s hlediska monarchistického, lze psát dějiny doby Ludvíka XIV. s hlediska republikánského. Myslím však, že takové zpracování nám mnoho řekne o autorovi dějin, podléhajícímu svému okolí, a málo nebo nic o dějinách, o nichž píše. Nemyslím, že marxistické hledisko může mnoho pomoci k vysvětlení staročeských legend o svatém Václavu nebo svaté Ludmily, nemyslím také, že lze zpracovat a kriticky rozebrat Haškova Švejka nebo díla Zdeňka Nejedlého s hlediska filozofie svatého Tomáše Akvinského. Domnívám se, že kritéria dějin se musí brát z doby, o kterou jde, a že v dějinách

literatury nelze vykládat Homera s hlediska filozofie třeba Voltairovy, a literaturu doby racionalismu učení církevních otců. Ano, vím, že se ve všech dobách děly pokusy vykládat dějiny s jednotného hlediska. Povedly se však jen ony, které svá kritéria braly z výšin nadpozemských a věčných, neměnicích se okolnostmi, které zvrtné doba. Není však vědecké myslet, že marxismus, který se jen před našima očima tolikrát od základu změnil, je takovou neměnicí se mírou, zvláště když jeho podklad, historický materialismus, sám si na své proměnlivosti tolik zakládá.

Psát dějiny české literatury s hlediska marxistického je tudíž spíše akrobacie, někdy velmi zajímavá, než věda. Akrobacie se mnohdy nepovede, a marxistický provazolezec spadne dolů - když například chce vysvětlovat dílo Husovo nebo Komenského jako odraz třídního zápasu. Naštěstí, ano, opakuji naštěstí, takových pádů je mnoho, takže můžeme v kritizovaných dějinách číst celé stránky a zapomenout na metodu, jak si ji autoři definovali. Po přečtení všech tří svazků můžeme dokonce vyslovit poučku, že dílo je dobré tehdy a v oněch částech, kdy metoda autorů selže, a kdy provazolezci se proti své vůli octnou na pevné půdě dějin doby, o které píš, což se stává, chvála Bohu, často.

V důležitém úvodu nalézáme ještě druhou metodickou zásadu, podle níž autoři DĚJIN ČESKÉ LITERATURY chtěli postupovat. Formulovali ji doslova takto: "Původci literárních děl minulosti, i pokrokových, bývali nejčastěji příslušníci vládnoucích tříd; přesto však v lidu a jeho zápase za spravedlnost mělo svůj původ všechno, co kdy v literatuře bylo vytvořeno pokrokového." Musel jsem tuto větu číst třikrát, abych se přesvědčil, že štu dobře, poněvadž první část přece kategoricky tvrdí něco, co druhá část popírá. Staví se zde proti sobě "vládnoucí třída" a "lid", říká se nejdříve, že původci i pokrokových literárních děl byli příslušníci vládnoucích tříd, aby se hned tvrdilo, že v "lidu" má původ všechno, co je v literatuře pokrokového. Odkud tento nesmysl? Inu odtud, že rozdělovat autory literárních děl podle hloupého marxistického schématu na "vládnoucí třídu" a "lid" je prostě očividné

hloupost, protože takové dělení nemá s literaturou co dělat, a je pro literaturu asi tak důležité jako dělení autorů na černoooké a modroooké. Což pak nepatří do stoické literatury stejně císař Marcus Aurelius jako otrok Epictetus ? Což pak nepatří do české literatury svým životopisem stejně římský císař a král český Karel IV. jako sedlák Chelčický ? A kdo patří k vládnoucí třídě a kdo nikoliv ? Patřil k vládnoucí třídě nebo k lidu docela neznámý autor staročeské ALEXANDREIDY, patřil k vládnoucí třídě nebo k "lidu" učitel Březina, student Wolker, syn kočího Masaryk ? Patřili k vládnoucí třídě či lidu biskupové Jednoty bratrské Blahoslav a Komenský, či jednou patřili do kategorie jedné a podruhé do druhé - podle četných zvrátů svých životních osudů ? Bohužel dějiny české literatury, které máme v ruce a které mají o Komenském mnoho krásných stránek, nás nepoučují o tom, zda Komenský třeba spis UNUM NECESSARIUM napsal jako příslušník vládnoucí třídy nebo lidu. Toto rozdělování je jako metodická zásada tím pochybnější, čím je jasnější, že bylo mnoho bohatých pokrokových a mnoho chudých nepokrokových a naopak, mnoho šlechticů zírало v české literatuře do budoucnosti a mnoho lidových písmáků bylo konservativních - až do biblických dob zaměřených. Patří dnes dojička krav, která dostala cenu za literaturu, k vládnoucí třídě či k "lidu"? Což pak "lid" nyní nevládne ? Autoři našich dějin měli lépe definovat, co vlastně pokrokem v literatuře je a co není, a měli svou definici ověřit na příkladech, třeba právě na básni vyznamenané dojičky krav. Činí-li se z pokrokovosti literární kritérium, které zastupuje kritérium estetické, musí se, máme-li co činiti s literární vědou, přesně definovat. Jak věci stojí, nevím při nejlepší vůli, zda například Machar byl spisovatelem pokrokovým či nepokrokovým. Nebo byl jednou takovým a podruhé onakým ? Byl pokrokovým, když tepal katolickou církev, a nepokrokovým, když psal své epigramy do listu pana poslance Stříbrného ? Měl jednu řádku pokrokovou a druhou nepokrokovou ? Nikoliv, tohle všecko je směšné. A tak i druhá zásada, definující metodu nových velkých komunistických DĚJIN ČESKÉ LITERATURY je tak nevědecká, jako zásada pavní, činící z literatury jen odraz třídního boje.

Opakuji, že velkým štěstím pro dílo Akademie je skutečnost, že se autoři, mající často zdravý smysl, své metody nedrželi, poněvadž se jí ani držet nemohli. Vystavili by se příliš okatě výtce, kterou sami dělají Kosmově ČESKÉ KRONICE, jež za svůj - a jistě nespolehlivý - pramen užívá "senum fabulosa relatiā, t.j. bájivé podání starců, jimiž v našem případě jsou Marx, Lenin a Zdeněk Nejedlý.

* * * (Pokračování)

REDAKCI DOŠLO:

CHRYSOSTOM MASTÍK: NA KŘÍDLECH FENIXOVÝCH. Verše. 22 stran. VÍNO VESUVU. Verše. 26 stran. Edice Ismael, 1964. Upraveno a vydáno autorem v číslováních výtiscích.

VOJTECH N.DUBEN: LEDY SE HNULY - Československý kulturní a politický kvas 1963. Vyd. Universum Press Co., 149 Wooster Str., N.York, USA. 112 stran.

Dr.RICHARD SVÁTEK: O SMYSL ČESKÝCH DĚJIN. Historicko-politické úvahy. 228 stran, cena 3,50 \$.

WALTER DOSKOCIL: JOHANNES NEPOMUK REMIGER, der letzte deutsche Weihbischof in Prag. S příspěvký kardinála J.Döpfnera a j., fotografiemi a ilustracemi na křídovém papíru. Vázáno. 164 stran. Vyd. jako 18. svazek sbírky Ackermann-Gemeinde, München 23, Postfach 149. Cena DM 9,80.

XVII. CZECHOSLOVAK DAY AND SOKOL SLET, 5.VII.1964, Masaryktown, Kanada. Program, 4 strany.

OSADA SV.VÁCLAVA V TORONTE; SLAVNOSTNÍ OTEVŘENÍ FARNÍ HALY A SVĚCENÍ KOSTELA SV.VÁCLAVA. Rev.Jaroslav JANDA. 28 stran.

ČESKOSLOVENSKÉ NÁR.SDRUŽENÍ V KANADĚ - XVI.jubilejní kongres 9.-10.5.1964 v Torontu. Zpráva, 22 str.

MUSIC OF CZECHOSLOVAK COMPOSERS. Program koncertu 9.5.1964, vyd.Čs.nár.sdružení v Kanadě, odbočka Toronto. 20 stran.

PROGRAM ŠVÉDSKEJ SOCIÁLNE-DEMOKRATICKEJ STRANY. Úvod Dr.Radomír LUŽA. Vyd. Soc.Internacionála Mládeže, Vídeň 1964. 28 stran.

IUSY-BULLETIN č.21/22. - Bulletin Soc.Internacionály Mládeže, Vídeň. Red. Sture Ericson, Kurt Hawlicek, Josef Jonáš, Dr.Radomír Luža. 56 stran.

CHRYSOSTOM MASTÍK: INDIÁNSKÉ PODLETÍ. Verše.
22 stran. Ed. Ismael, Lima, Peru, 1964.

ACEN - LE CAS NON-RÉSOLU DE LA HONGRIE OCCUPÉE
PAR LES SOVIETS 1956-1963. Paris 1964. 24 stran.

LE DÉNI DES DROITS DE L'HOMME EN EUROPE DE L'EST
ACEN, Paříž, květen 1964. 48 stran.

SEZNAM PERIODICKÝCH PUBLIKACÍ BUDE UVEDEN PŘÍSTĚ !

Z ČINNOSTI SPOLUPRACOVNÍKŮ SKLIZNĚ A KR:

Valerie BILÁ-BECKOVÁ odsuzuje v "Hlasu domova" z 27.7. vulgární mluvu v povídkách komun.spisovatele J. Škvoreckého, který nyní s J.R.Pickem napsal literární pásmo "Těpic, Shakespeare" pro kabaret. - Stanislav KOZLOVSKÝ oznamuje za Výbor svob.Čechoslováků v Holandsku pořádání tradiční schůzky krajanů 25.října v Amsterdamu v hotelu Krasnapolsky. - Dr.Ladislav RADIMSKÝ varoval článkem "Může Stalin za všecko?" v londýnském "Čechoslováku" z 11.9. před důvěřivostí vůči komunistům - Dr.Karel SCHWARZENBERG kritizuje v "Našich hlasech" (Toronto) otrocké sledování v Praze nařízených pravopisných změn exilem. - Dr.Božena SIRKOVÁ byla zvolena předsedkyní skautské skupiny v Australii a pořádala s touto již několik kulturních podniků. - Šedesátky Viléma ŠPALKLA (GRAN EMBUSTERO)(* 3.4.1904) vzpomněl "Nový demov" v Torontu, který přinesl též 18.7. jeho povídku "Klobouk"; další povídku uveřejnil "Zpravodaj č.7-8 v Chicagu. Pro Edici Sklizeně připravuje V.Spalek novou sbírku prosy. - Grafik a fotograf Libor ŠÍR byl na studijní cestě v Libanonu a chystá se do USA. - Překladatelka Inge THIELEOVÁ připravila k vydání v němčině celkem 16 povídek a několik básní ze Sklizeně. - Pražský rozhlas věnoval 27.3. plných 10 minut negativní kritiky zprávám M.ZVÁRY o Československu, uveřejňovaným v různých listech, m.j. též ve Sklizeni. -

TOTO MIMOGŘÁDNÉ ČÍSLO posílám zároveň s 11.svazkem Edice Sklizeně, sbírkou básní Josefa Martínka (pokud tato nebyla už poslána zvláště). Rozsah čísla musel být omezen s ohledem na váhu celé zásilky a poštovní předpisy a tarif, takže mohla být použita jen část připraveného materiálu. Další čísla do konce tohoto roku připravuji a rozešlu dle možnosti brzy. Tuto zásilku zdržela menší operace, které jsem se musel

podrobit. Opakuji prosbu: kdo může pomoci při psaní matric a jiné práci, ať napíše! - Pro Edici Sklizně jsou připravovány k vydání povídky Vladimíra Vaňka, zajímavé svými náměty i stylem. - V Madridu zemřel 30. 4. španělský spisovatel Wenceslao Fernandez Florez, který k nám měl přátelské vztahy a jehož povídka "Československo a svatý Václav" přinesla v překladu Edice Sklizně. Děkuji za zprávy a pozvání kult. institucí, musil jsem se omluvit Svazu YMCA/YWCA, Norsko-československému pomocnému sdružení v Oslo na pozvání k pomoci v letní škole, Ackermann-Gemeinde v Mnichově ke Kulturnímu týdnu v Eichstättu a "Europa-Huisu" v Holandsku k semináři o vých. a střední Evropě. Evropský týden v Holandsku bude 23.-27. března 1965 opakován - zájemcům sdělím podrobnosti. Universitě v Helsinku zaslal jsem na její žádost Sklizně a jiný materiál z kult. činnosti exilu. Díky za pomoc Čs. Ženské národní radě v USA, M. Janečkovi za zaslání materiál k výstavním účelům a všem přátelům za dopisy a články a j.! Ing. Kárel J. Staller navrhuje zavedení rubrik "Slovo vydavatele čtenářům", "Čtenáři čtenářům" a otiskování též humoru a anekdot - prosím čtenáře o vyjádření a případné příspěvky pro rubriky. - Děkuji za zdejší krajany za zasilání listů, knížek i zpráv a za materiál pro naši kulturní výstavku! ZVLÁŠTNÍ PROSBA: H A M B U R K byl vždy úzce spojen s naší vlastí, historií i obchodem, řekou Labem i zájmy. Exil nám ukládá povinnost budovat dál toto spojení. Pošlu každému na požádání popis, materiál o Hamburku, prosím o zaslání výstřižků, zpráv a článků, upozornění na historická data ze styků mezi naším národem a Hamburkem. Rád pomohu informacemi i v obchodních stycích. Cílem zůstává vybudování kulturního střediska, jistě potřebného i budoucím generacím. Děkuji předem za pochopení všem! Ant. Vlach.

ROČNÍK XII., č. 7 (123), podzim 1964. Rediguje a vydává Ant. Vlach, Hamburg 13, Postfach 2700, s kruhem spolupracovníků. Vychází 12krát do roka. Předplatné ročně 5 DM, mimo Německo 2 \$ neb ekvivalent. Jednotl. čísla 50 Pf. Telefon 48 21 87, Postscheckamt Hamburg 79393.

Skřízeň

NEZÁVISLÁ

KULTURNÍ REVUE

RED. J. ANT. VLACH • HAMBURG 13 • POSTFACH 2700